

S MENING

Jan Brøgger i dag, betegner som kvasi-vitenskapelig humbug, mianer han så til kamp. Dels oppfordrer han de «objektive» iakttagende vitenskapsmenn til å tre ut av sine huler og ta kampen opp mot denne fare som truer deres egen eksistens som frie forskere. Dels oppfordrer han til økt filosofisk aktivitet. Bare ved selv stadig å søke mot sannheten, en sannhet som vi riktignok ad tankens vei aldri vil kunne nå, kan vi holde vår fornuft så noenlunde ren og ubeflekket, slik at den kan verge oss mot forførende kvakksalveri og demagogi.

Så langt Jaspers, og jeg vil i prinsippet slutte meg til hans argumentasjon og vurderinger. Hva Marx angår, ble han for få år siden med rette erklært for å være død. For vi håpe at tiden nå er moden for å utskrive samme dødsattest for Freud? I så fall ville dette ulykkelige århundre ha gjort ganske ryddig opp for seg før det nå snart overlater fremdriften til det nye. I denne opprydningsfase fortjener tenkere av Karl Jaspers' format fortsatt å lyttes til, jeg vil i denne forbindelse særlig få henvise til hans «Fornuft og antifornuft i vår tid», som utkom i Cappelen's Uppulære 1952.

Tangens kronikk

Jødene og oppgjøret etter krigen

Av Ole Kolsrud, Oslo

I en kronikk i Aftenposten 27.11. under tittelen «Norsk byråkrati og jødernes krigsskjebne» har Dag Tangen endel utlegninger av synspunkter jeg har hevdet i debatten om Norge, jødene og oppgjøret etter den tyske okkupasjonen. Han sier at jeg dels har fremsatt beskyldninger om forsøk på bedrageri, dels har fremkastet en konspirasjonsteori. Han tilføyer riktignok at dette kan være «en lite velvillig tolkning».

Jeg synes denne lite velvillige tolkingen burde vært unngått. Det jeg har påpekt, er at noen har glemt hva de eller deres slektninger fikk utbetalt for et halvt århundre siden. Det hadde

ikke vært nødvendig å peke på dette dersom ikke samtlige massemedier i en periode hadde kappes om å beskrive hvordan jødene i Norge først ble rannet av nazi-myndighetene under okkupasjonen og deretter av Gerhardsen-regimet etter krigen.

Massemedienes kappestrid om å skildre uretten mot jødene etter frigjøringen i 1945 ser jeg slett ikke på som noen konspirasjon. Det er bare slik massemediene fungerer. De jager i flokk. Og elendighetsbeskrivelser – som det sannelig burde være lett nok å finne stoff til uten å ty til overdrivelser eller fordreininger – er som kjent bedre «stoff» enn nøkterne, balanserte informasjonen.

Dag Tangen har mange ting på hjertet samtidig, og ikke alt fortjener kommentar her. Men når han sier at han i sin tid påviste at «alle politijurister som ledet aksjonen i Oslo, var tatt inn igjen i statens tjeneste», samt at lederen av aksjonen, Knut Rød, fikk en uhyre mild dom, da er det grunn til å spørre seg: Hvorfor skriver han slik? Faktum er at lederen for aksjonen, tyskeren Wilhelm Arthur Konstantin Wagner, ble dømt til døden. Dette ble senere omgjort av Høyesterett til 20 års fengsel. Lederen på norsk side, statspolitisjef Marthinsen, ble likvidert i februar 1945, mens hans nærmeste medarbeidere i Quislings Statspoliti fikk henholdsvis livstid, 12 års og 6 års fengsel. Unntaket er altså Rød, som ikke bare fikk en «uhyre mild dom», men ble frikjent. Disse dommene kan vel diskuteres. Men Tangens fremstilling er under alle omstendigheter både upresis og høyst mangelfull.

Begrepet «norsk byråkrati» er et problematisk begrep når det dreier seg om okkupasjonsårene. Vi hadde det legale norske eksilbyråkratiet, og vi hadde det nazifiserte hjemlige byråkratiet under tyskernes og Quislings kommando. Hvor mange dommere, sorensskrivere og skifteforvaltere som forble i sine stillinger under okkupasjonen, og hvor mange av disse igjen som gjorde rakkerarbeid for okkupasjonsmyndighetene, og hvor mange av disse igjen som fikk straff som fortjent, kunne sakens trenge en samvittighetsfull undersøkelse. Våre høyeste dommere gikk som bekjent av allerede i desember 1940. Helt reservasjonsløst å snakke om det norske byråkratiets delaktighet i jødeutryddelsene er lite seriøst, for å si det mildt.

Aftenposten

Fredag 5. desember 1997